

The etymology of the ancient word *slobod*

Summary: Hundreds of words of the Romanian language have etymologies established back in the XIXth century by scholars belonging to the Panslavist movement that reflect their views in line with the then prevalent political convictions¹. The validity of such etymologies has not been verified in spite of serious flaws. This article concentrates on the word *slobod*, adjective meaning *free* in Romanian, and shows that the „Slavic” origin is impossible. *Slobod* is built with morphemes, small meaningful units, that have clear significance only in Romanian.

Keywords: *slobod*, etymologie, Romanian language

Termenul *SVOBODA* din textele în slava veche bisericească

Este necesar să ne reamintim un principiu fundamental de lingvistică, stabilit încă din veacul al XIX-lea de un mare savant francez: *On peut ainsi formuler ce principe nouveau: toute étymologie qui, -d'après les règles de permutation posées par la phonétique, - ne rend pas compte de lettres conservées, changées, ou disparues, est à rejeter. En résumé, la recherche étymologique est soumise à deux règles: 1 Une étymologie n'est admissible qu'autant qu'elle rend compte de toutes les lettres du mot qu'elle prétend expliquer, sans en omettre une seule. – 2 Toute étymologie qui suppose un changement de lettres doit avoir pour soi, au moins un exemple d'un changement bien identique à celui qu'elle suppose; sinon, tant que l'on n'en peut citer aucun, le rapprochement tenté est sans valeur*².

Sursa primară a determinărilor făcute de etimologi pentru mulțimea cuvintelor românești neregăsite în latinește, dar având asemănări cu

---

* Prima parte a acestui studiu a apărut în *Zargidava*, XV, 2016, p.107-123. Lista prescurtărilor și bibliografia în numărul anterior.

¹ See, for instance, Franz Miklosich, *Die Slawische Elemente in Rumunischen*, Wien, K.K. Hof- u. Staatsdruckerei, 1862.

² A. Brachet, *Dictionnaire étymologique de la langue française*, p. XV, Bibliothèque d'éducation, Paris, 1868.

vocabule din limbile slave, este lexiconul publicat la Viena în 1865 de către filologul sloven Franz Miklosich, într-un context istoric marcat de avântul ideologiei panslaviste. În **DLRM** nu este citat izvorul primar pe care se bazează stabilirea etimologiilor „slave”, dar în numeroase studii etimologice făcute de autorii dogmatici, referirea la lexiconul lui Miklosich este mereu prezentă. De pildă, G. Mihăilă, profesor în filologie cu studii la Moscova, în **Contribuții la etimologia limbii române**, citează lexiconul lui Miklosich ca izvor în favoarea tezei oficiale pentru stabilirea originii pretins „slave” a 246 vorbe românești³. Dacă un termen românesc avea ceva în comun cu un cuvânt din slava veche notat în acel **Lexicon**, era un motiv suficient pentru etimologii dogmatici să declare că respectivul termen își are originea în limba „slavă”, fără vreo cercetare analitică și fără să se explice de ce o simplă regăsire a aceluiași termen în română și în „slavă” ducea automat la concluzia: născut în limba „slavă”. Notez „slavă” în ghilimele, pentru că se face mereu confuzia între **ipotetica limbă slavă**, sau **limba sclavină originară**, o limbă ultrasăracă a năvălitorilor nord-estici din zona Pripetului pe care au vorbit-o și grupurile ajunse în sudul Dunării, și limba scrisă a textelor în **vechea slavă** provenind din Macedonia. Despre limba **sclavină originară**, uneori numită **proto-slavă**, **nu se știe absolut nimic**, neexistând documente, dar **vechea slavă (vsl.)** sau **vechea slavă bisericească (vslb.)** e cunoscută din circa 18 texte ajunse la noi prin copii tardive, în timp ce **slavona** e denumirea limbii documentelor mai recente, după veacul al XI-lea, bazată pe **slava veche**, dar care evident cuprinde cuvinte ulterioare veacului al IX-lea, care fuseseră împrumutate de neamurile sclavine ajunse într-o fază nouă de civilizație. Confuzia este alimentată intenționat sau din comoditate de filologi, făcându-se referirea la **limba slavă**, ca și când ar exista o astfel de limbă comună, ceea ce nu e adevărat. Termenul a fost vehiculat de corifeii propagandei panslaviste începând cu veacul al XIX-lea, cu scopul de a justifica crearea unui imperiu politic uriaș cu o limbă comună, din inima Germaniei până în Japonia. Din nefericire pentru soarta lumii, tiranul bolșevic I.V. Stalin a înfăptuit această monstruoasă statală, o amplificare în rău a temutelor imperii mongole. **Nu există o limbă slavă**, ci există limbi „slave”, deși cel mai corect e să le zicem **sclavine**, spre a nu folosi cuvântul **slavă** ce crează confuzie cu vorba

³ G. Mihăilă, **Contribuții la etimologia limbii române**, București, Ed. Univers Enciclopedic, 2002.

aceasta născută în românește.⁴ Orice referire despre „*proveniența din slavă*” este incorectă și trebuie evitată.

În lexiconul lui Miklosich există doi termeni echivalenți adjectivului românesc declinabil *slobod*, anume *svobodī*, adj. nedeclinabil, și *svobodīnū*, adj. declinabil⁵. De ce există două cuvinte pentru **același adjectiv**, unul fiind nedeclinabil, celălalt fiind declinabil? De ce primul termen, cel simplu, dar nedeclinabil, *svobodī*, nu a fost transmis niciunei limbi slave? Răspunsul este șocant pentru panslaviști. Cuvântul cel mai simplu, *svobodī*, este relicva termenului preluat prima oară direct din română. Este nedeclinabil pentru că nu intra în tiparele adjectivelor din vsl., nefiind perceput ca atare, în care scop s-a construit în acea limbă un adjectiv, *svobodīnū*, cu desinența adjectivală *-īnū*, care putea fi declinat. Acest pleonasm semantic e valoros pentru că infirmă nașterea termenului *svobodī* în slava veche. *svobodī* este un martor al primului val de împrumuturi din română în textele din vsl., deși a fost modificat de copiiști prin alterarea consoanei I în v. Pentru adv. *slobod* avem în vslb. tot două alegeri: *svobodīno* și *svobodīskī*, dar în **Lexicon** apare stingher și termenul *slobod-* care are o trimitere la *svobod-* fără vreun alt comentariu⁶. Nu reiese în ce texte în v. sl. s-ar găsi *slobod*, despre care nu se dă nici o lamurire și nu se arată sursa bibliografică a termenului. În realitate, *slobod* nu e nicăieri prezent în textele din vsl., ci doar *svobodī*. Ne putem întreba de ce e trecut termenul *slobod* în **Lexicon**. E probabil că autorul nu putea să ignore pe *slobod*, care e cuvântul curent pentru *svobodī* în trei limbi ale grupului sclavin, anume sb., crt. și slvc., fără ca *slobod* să fie atestat în textele în v.

⁴ *Slava* este un termen multimilenar ce a fost folosit în română pentru preamărirea Lumii de Sus, sau a eroilor plecați într-acolo. S-a evitat să se lege termenul chiar și pentru glorificarea vreunui conducător pământean. *Sl'ava* e compus din două morfeme, *sla-* având conotație „desfacere”, și *ava*, cu conotație „faimă supranaturală”. Al doilea morfem se păstrează în latină, prin particula *ave*, neexplicată de etimologie. *Ave* se aplica preamării regelui sau unui general de oaste, dovadă că latina pierduse sensul unicamente sacral, dar expresia *Ave Maria* este paralelă și înrudită cu *Sl'avă Mariei*. Conotația transcendentală a lui *slavă* nu a fost înțeleasă de triburile sclavine când au împrumutat cuvântul odată cu încreștinarea. În lipsa lor de modestie, ele și-au asumat termenul și s-au autonumit neam glorios ceresc, *slavi*. Este o coborâre inadmisibilă a termenului, în linie cu tendința de desacralizare, de proletarizare și de lipsă a evlaviei și smereniei. Numai această simplă observație era de ajuns ca să fie infirmată originea în limbile sclavine a cuvântului...

⁵ Franz Miklosich, **Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum**, Emendatum Auctum, Vindobonae Gulielmus Braumueller, 1862-1865, p. 827.

⁶ *Ibidem*, p. 857.

sl. Este trecută sub tăcere **bizara transformare a lui / în v** în unele limbi din grupa sclavină. De ce doar în unele limbi se întâmplă mutația și nu în toate? Explicația acestei anomalii în tratarea consoanei / ne oferă încă o cheie prețioasă pentru dezlegarea tainei ce învăluie originea cuvântului românesc.

Pentru substantivul *libertate, slobozenie*, în lexiconul lui M sunt notate trei sinonime: (1) *svoboda*, s.f., tradus în latină prin *libertas* și notat în nsl. *sloboda*, ceh. *svoboda*, pol. *swoboda*, (2) *svobodĭstvo*, s.n. și (3) *svobodĭština*, s.f.⁷. Ultimele două cuvinte sunt rar folosite și nu au fost continuate în limbile care au preluat din zestrea de cuvinte a vslb. În dreptul termenului *svoboda* apare o creionare făcută de autor a unei pretinse origini slave a lui *svoboda*. Încercarea lui M de a demonstra ce înseamnă *svoboda* prin rădăcini din limbi sclavine **este un eșec**, din motivele ce se vor discuta. De regulă, Miklosich nu dă etimologii în acel lexicon; de ce a creionat oare ceva pentru *svoboda*? E posibil că nici el nu a fost convins despre sursa pur *slavă* a acelei vorbe, dar, ca naționalist sloven, a simțit de datoria sa să tragă spuza spre *slavi*. Lingvistul sloven pornește în explicarea sa etimologică de la substantivul abstract *svoboda*, nu de la adjectivul *svobodĭnŭ*, care în vslb. e derivat de la substantiv. Fără să vrea, autorul se îndreaptă pe o cărare greșită ce-l duce în direcția opusă evoluției istorice. Ori, așa cum s-a arătat la obiecțiunea 6, comunicarea s-a clădit plecându-se de la concepte simple legate direct de însușiri, și abia apoi s-au făurit substantive cu o abstractizare crescută, cum e *slobozie* de la *slobod*, nu invers. Demonstrația sa e precară și nu rezistă unei analize atente: el se ocupă exclusiv de prima parte a termenului *svoboda*, din care separă arbitrar primele cinci sunete, *svobo*, lăsând deoparte silaba finală *da*. Pe *svobo* îl izvorăște dintr-un reconstituit **svobo* din prusiană, o limbă nord-baltică, azi stinsă și greu de verificat ca sursă, iar izvorul e arătat ca fiind acolo *svovo*, tradus *subs selbst, eigen*, adică *sine însuși, propriu*. Prusiana, sau vechea prusacă, **nu era o limbă sclavină**, ci aparținea grupului baltic. De la bun început, nu e cu putință să demonstrezi nașterea unui cuvânt în cadrul grupului lingvistic sclavin folosind ca dovadă asemănarea cu o vorbă dintr-o limbă care nu e parte din grupul sclavin! Dacă *svovo* a existat în prusiană, nu avem nici o informație că *svovo* ar fi fost prezent în limba sclavină originală. Miklosich găsește repede o soluție. El admite că sursa de plecare este *svovo*, dar

⁷ *Ibidem*, p. 827.

pentru că lui îi trebuie *svobo*, îl inventează pe *svobo* pur și simplu, îi pune o steluță care să ateste „reconstituirea” și-l vâără în vocabularul imaginat al strămoșilor sclavinilor. Ce contează, când vrei să faci propagandă, orice scamatorie este admisibilă! Să notăm că procedeul, departe de a fi izolat, a fost folosit pe scară largă în fabricarea minciunilor despre originea în sclavină pentru numeroase vorbe de-ale noastre. Cititorul poate nota lipsa de corectitudine științifică, de mirare din partea unui membru al Academiei de la Viena. Metoda sa de lucru, dacă putem să o numim așa, e *sui generis*, constând din căutarea cu orice chip a unor potriveli fonetice ca să iasă ceva la socoteală, metodă poreclită *urechism* de savantul român G. Gheorghe⁸. Filologul sloven ignoră semnificația ultimelor două sunete, *-da* din *svoboda*, considerând că vorbitorii au ales să spună primele cinci sunete care definesc conceptul, după care au plasat un sfârșit oarecare, doar să nu rămână cuvântul fără capăt. O asemenea poziție contravine principiilor notate de lingvistul francez A. Brachet, care susținea încă la mijlocul sec. XIX că fiecare literă a cuvântului trebuie explicată, dacă vrem să aflăm evoluția sa istorică, cum este notat în motto⁹. În *Lexicon*, Miklosich conchide „la care se adaugă terminația *-da*, tot așa ca în *loboda*, *iagoda*, nsl. *sloboda*, ceh. *svoboda*, pol. *swoboda*”. Nu reiese ce înseamnă acel *-da* final și care ar fi fost rațiunea alăturării sale la grupul *svobo* pe care autorul ni l-a prezentat ca fiind rodul fabulațiilor sale proprii! Altfel spus, la tema *svovo*, modificată în *svobo*, nu se știe de ce, sclavinii au lipit pe *da*, ca să semene cu sfârșitul din *loboda* și *iagoda*. De ce oare *-da* și nu altceva? Nu vedem ce legătură ar putea fi între *loboda*, plantă cu frunze comestibile, ori *iagoda*, boabă, broboană, și *svoboda*. Ce conexiune logică avem între plante și ideea de libertate? Niciuna. *Da* nu e un sufix tipic al limbilor sclavine pentru derivarea unui substantiv. Nu se poate demonstra apartenența la protoslavă a lui *svoboda* făcând apel la un termen *svovo* din prusiană și a unui pretins sufix *-da*, amândouă particulele fiind inexistente în vechea slavă. Generații de filologi s-au ploconit în fața acestui gen de pseudodemonstrații care încalcă orice principiu al științei logicii, fără ca cineva să se întrebe dacă e posibilă fabula.

Miklosich atribuia acelei limbi nordice, prusiane, un cuvânt răspândit în

⁸ Gabriel Gheorghe, *Studii de cultură și civilizație românească*, București, Editura Fundației Gândirea, 2001.

⁹ Auguste Brachet, *Dictionnaire étymologique de la langue française*, Paris, Bibliothèque d'éducation, 1868, p. XV.

toată zona de năvălire a sclavinilor, inclusiv în sud, la două mii de kilometri distanță de zona Prusiei, dar refuza să vadă posibilitatea ca *slobod* să provină din lumea oamenilor care locuiau acolo (istro-românii) înainte ca strămoșii lui sloveni să-i dizloce. În realitate, *slobod* nu are nici un fel de rude în nici o limbă sclavină, fiind atât sintactic, cât și semantic străin de acest grup de limbi. Înțelesul lui *svovo*, rădăcina de la care pleacă autorul, *de sine însuși, propriu*, nici măcar nu se poate conecta cu noțiunea de *slobod*, pentru că *liber* nu se suprapune peste conceptul de *propriu*. Miklosich găsește că *a fi liber* e totuna cu *a putea fi tu însuși*. Ori asta nu e adevărat. A fi *slobod* înseamnă să nu fi constrâns de ceva sau de cineva, nu se referă la ce gândesc eu despre mine, dacă sunt sau nu același. *Slobod* subliniază un **efect exterior** asupra persoanei umane, care-i afectează gradul de mișcare, opțiunile, forța de creație, etc., dar nu se referă la **aspectul interior** de a fi tu însuși ori nu. Dimpotrivă, în interiorul său, omul e *slobod* să gândească ce vrea, pentru că gândul nu poate fi înlănțuit și nici constrâns de altcineva. Autorul ajunge la o contradicție. El desparte apoi cuvântul ca să se potrivească cu ce vrea să demonstreze, rupând pe *od*, care e un morfem cu sens în română, pe *o* îl lipește de *svov-*, iar lui *d* îi adaugă la sfârșit un *-a*, argumentând că *-da* e o terminație tipică limbilor slave, ceea ce e fals. Etimologia prezentată de Miklosich este fantezistă.

SVOBODA din vslb. Reproduce pe SLOBODA românesc

Originea substantivului feminin *svoboda* notat în textele în v. sl. e cu totul alta decât schița încercată de Miklosich. Cu toate rătăcirile sale, autorul a intuit corect că *svoboda* e la **origine** un cuvânt compus din particule (dar nu în vslb.!). În plus, mai trebuie recunoscut că explicația etimologică dată de Miklosich, greșită cum e, își are valoarea sa pentru filologia românească. Din scrierea sa aflăm rațiunea bizarei modificări în vslb. a grupului *sl* în *sv* și implicit avem confirmarea că *sloboda* a fost copiat în vslb. prin *svoboda*. Să explicăm această afirmație: argumentarea lui Miklosich ne dezvăluie poziția pe care o are un vorbitor de neoslavă față de *sloboda*, pentru că retrasează aceeași linie de gândire ce i-a condus pe copiii textelor în vsl. să modifice pe *sloboda* în *svoboda*, crezând că e o greșeală de scriere, deoarece *svo* e tema pronumelui personal posesiv de persoana a III în limbile slavine, în vreme ce *slo-* din *slo-boda* nu însemna nimic. E limpede că v. sl. a preluat din românește pe *sloboda*, dar, după o

practică răspândită a copiștilor, unde fiecare își dădea cu presupusul cum e corect să se zică, la decenii după elaborarea primelor texte în v. sl., apar răstălmăciri și corecturi făcute de cei care nu pricepeau ce stătea scris în manuscrisele inițial elaborate în zona Macedoniei. Textele revăzute de Miklosich erau copii ale originalelor din veacurile IX și X, care s-au pierdut, deci el nu avea în față imaginea primelor documente, ci copiile mai recente. Limba v. sl. devenise o limbă de cult pe un teritoriu vast și se adresa zonei est-slave, unde o parte din zestrea de vocabular al v. sl. era necunoscută. La aproape zece veacuri de la atestarea lui *svoboda* în vslb, un cărturar vorbitor de limbă neoslavă, slovena, repeta cu convingere aceeași eroare, dar prin felul cum își expunea gândirea, ne luminează drumul spre sursa reală. Știm așadar cum suna cuvântul în româna secolelor VIII-IX, în care se spunea *sloboda*, la fel ca azi, mărturie stând prezența aceluiași cuvânt în sb, crt., slvc., limbi ce l-au preluat popular, direct din românește, în vreme ce textele în vslb. au suferit influența cărturarilor de limbă sclavină. Mai apare un alt aspect: conceptul de liber nu este văzut în același fel de diverse popoare. Transformându-l pe *sloboda* în *svoboda*, unele limbi din grupul sclavin oglindesc preferința vorbitorilor de a își concentra atenția spre ideea de sine însuși, de voință interioară, considerată expresia libertății. Este o tratare subiectivă și egocentrică a ideii de liber; adică *ești liber* atunci când nimic nu te oprește să faci cum te îndeamnă instinctul. O simplă schimbare de consoană în trupul lui *slobod* ne destăinuie aspecte inedite ale psihologiei naționale a grupului sclavin.

SLOBOZITORUL războiul de țesut românesc vine în apărarea lui SLOBOD

În continuare, apărarea dorește să citeze pe **Orville Wright** (1871-1948), pionier al aviației: *If we all worked on the assumption that what is accepted as true is really true, there would be little hope of advance*¹⁰. Dintre toate limbile care îl rostesc azi pe *slobod*, sau orice derivare de la acesta, doar limba română posedă cea mai cuprinzătoare și numeroasă familie provenită din cuvântul de bază. Conform unui principiu fundamental al etimologiei, limba cu cea mai bogată paletă de nuanțe este

¹⁰ Dacă toți am lucra bazându-ne pe prezumția că ceea ce e acceptat ca fiind adevărat să fie realmente adevărat, ar fi puțină speranță de progres.

originatoarea termenilor respectivi. O simplă privire asupra Mulțimii S probează că doar româna răspunde acestui principiu și că ea a născut întreaga mulțime.

Avem de asemenea o mărturie directă ce confirmă originea în românește a mulțimii plecate de la *slobod*, și anume un substantiv concret, element al acestei mulțimi, care e prezent cu necesitate în limbă de când s-a inventat pe melegurile românești acea unealtă cu care se țes veșmintele, războiul de țesut. Este *slobozitorul* războiului de țesut. Conform cercetărilor Muzeului Țăranului Român din București, războiul de țesut exista la noi încă din neolitic.

DLRM definește astfel pe *slobozitor* s.n. (pop.): *parte a războiului de țesut formată dintr-un băț lung care fixează sulul de dinapoi*. Din *slobozi* + suf. *-tor*¹¹. **DEX** schimbă definiția, în loc de *băț* spune *ax de lemn* și adaugă *și care permite (când este înlăturat) desfășurarea urzelii de pe sul*. Autorii **DEX** au clarificat *mai bine* ce vrea să zică *slobozitorul*, deci s-au preocupat de cuvânt, dar nu s-au învrednicit deloc să verifice etimologia stabilită de predecesorii lor, pe care au lăsat-o neatinsă, tot din temelia *slobod*, care pasă-mi-te vine din bg. *sloboden*¹². Să adastăm puțin asupra **termenului popular românesc** de *slobozitor*. Războiul de țesut este o unealtă complexă esențială pentru manufacturarea veșmintelor, a straielor, a țesăturilor. Este mare și greu, fiind lucrat din piese de lemn asamblate, nu este transportabil. Un război de țesut nu face parte din arsenalul obiectelor pe care-l posedă neamurile năvălitoare în inventarul sărăcăcios transportabil în căruțe! Un popor sedentar care dispunea de o apărare armată în veacul I e.n. în stare să țină piept legionarilor romani, avea numeroase **războaie de țesut** care produsese războaie de țesut pentru zecile de mii de soldați ai săi. Războaiele de țesut sunt atestate în Dacia, în mod indirect, de un celebru document în piatră, Columna lui Traian din Roma, în care toți strămoșii noștri sunt sculptați bine îmbrăcați. Nici unul nu e reprezentat fără straie! Mai sumar sunt îmbrăcați soldații romani. Deducem că veșmintele strămoșilor erau lucrate acasă, în multe manufacturi sătești care toate aveau *războaie de țesut*. Aceasta se petrecea cu șase secole înainte de a apărea *slavii* pe arena istoriei! Strămoșii noștri, nefiind muți, denumeau cu siguranță fiecare piesă componentă a acelei unelte complicate, din simplul

¹¹ **DLRM**, p. 777.

¹² **DEX**, p. 1026.

motiv că ei o făuriseră și o foloseau constant. Dar, dacă ar fi să dăm crezare autorilor **DLRM**, strămoșii **nu știau cum îi zice *slobozitorului***, o piesă cheie a războiului de țesut, drept care au așteptat pe năvălitorii din mlaștinile reci ale nord-estului vreme de vreo șase veacuri, după a căror sosire s-au grăbit să-i dea un nume. Dar aceia nu aveau un nume pentru *slobozitor* deoarece călătoreau în căruțe în care nimeni nu căra războaie de țesut grele. Ce au făcut atunci strămoșii românilor, dezamăgiți că, după atâta lungă așteptare tot nu știau numele piesei, pentru că acei indivizi ce-și făceau veacul în căruțe, dar de altfel mari meșteri în industria confecțiilor, nu le-au putut dezvălui taina *slobozitorului*? Neavând încotro, stră-străbunicii noștri s-au pus pe zămislit vorba, alegând însă cea mai întortochiată cale cu puțință! Culmea e că s-au apucat să ia de la nomazi o vorbă despre care nimeni nu poate jura că aceia o rosteau, anume cuvântul *slobod*, ca să clădească de la acesta verbul *a slobози*, la sfârșitul căruia au lipit sufixul *-tor* pe care ei și-l aminteau din latinește de la cursurile intensive pe care le urmaseră cu mai mult de jumătate de mileniu mai devreme de la ostașii sosiți de pe alte meleaguri tot cu gânduri rele. Mărturisesc că ar fi mai folositor să adormim copiii cu astfel de năzbătii decât să le citim clasicele povești! Scenariul de mai sus, oricât de amuzant pare, este o desfășurare pas cu pas a ceea ce trebuie să se fi petrecut în vremurile acelea *ca să poată fi explicată* afirmația din **DLRM**. Absurditatea la care se ajunge reconstruind în detaliu o cărare cât de cât plauzibilă în sprijinul dogmei oficiale, ne conduce să admitem că **ipoteza susținută de DLRM este falsă**. Să mai notăm că termenul de *slobozitor* este inexistent în limbile slave și în vslb. Întrucât acest element al mulțimii S trebuia cu necesitate să existe de când românii lucrează țesături cu războiul de țesut, rezultă că toate elementele mulțimii plecate de la *slobod* erau vorbite de români cu mult înainte de năvălirea sclavinilor. Pretenția dogmatică este nu numai imposibilă, ea sfidează logica.

SLOBOD e un cuvânt aglutinat compus în românește. Miezul său conține pe *SL(O)*, *OB* și *OD*, arhaice particule constructive ale limbii române

Ultima dovadă împotriva ipotezei originii străine susținută de lingvistica dogmatică este dată de analiza structurii termenului *slobod*, care îngemănează trei particule ce-i dăruiesc semnificația sa complexă prin faptul că fiecare particulă aduce câte un atribut definitoriu al conceptului,

acela de *scăpare* (1) dintr-o *încercuire* (2) *opresivă* (3). Zămislirea în sânul limbii românești a lui *slobod* este astfel întărită de certificatul pe care-l are cuvântul pecetluit în el însuși. Nașterea lui *slobod* se asemuiește cu nașterea unui prinț căruia Ursitoarele i-au oferit pe rând trei daruri ce-l vor fi însoțit pe tot parcursul vieții sale, fie aceea veșnică.

Moștenim pe *slobod* dintr-o fază arhaică a limbii când el a fost zămislit din compunerea a trei particule fundamentale de construcție: **sl-, ob, od**. Informația sonoră conținută în termenul românesc *slobod* are **două nivele de înțelegere**. Primul nivel este dat de perceperea celor șase sunete reunite ce dăruiesc o reprezentare mentală unică. Atunci când rostim *slobod*, avem comunicarea conceptului de *liber*. Acest strat este **coașa** sonoră. Este stratul exterior. Apoi apare un al doilea nivel, interior, asemeni unui **miez format din trei sâmburi**, care explică pe larg ceea ce spune **coașa** sonoră. Miezul cuvântului a fost înțeles ca atare în acea îndepărtată etapă când se naștea termenul și erau perfect inteligibile cele trei particule fundamentale de construcție care, alipite, defineau noțiunea. Chiar dacă evoluția limbii, nevoia repeziciunii exprimării și scurgerea veacurilor au așezat un vâl peste acest miez făcându-l opac vederii generale, putem și azi să separăm morfemele și să admirăm simplitatea construcției inițiale. Sâmburii miezului sunt morfemele reunite *sl-, -ob-, și -od*. **Sl-** modulează cele două particule ce urmează, denotând desfacerea, despresurarea acestora, **ob** este încătușarea de jur împrejur, **od** e constrângerea, obligația fără de scăpare. Acest dublu nivel informațional este prezent exclusiv în limba zămislitoare. Limba slavă veche și toate limbile slave ce au preluat termenul, nu posedă decât primul nivel informațional, adică doar **coașa**. Îndepărtând în toate limbile slave coaja termenului *slobod* împrumutat fie sub forma originală, fie sub cea deformată *svobod*, dai de spațiu gol. Doar româna are fructul întreg, cu **coajă și miez**. Sub învelișul sonor „*slobod*” se află nucleul alcătuit din cele trei particule constructive înzestrate cu semnificații clare în româna arhaică. Desfacerea în aceste trei morfeme nu e arbitrară. La găsirea soluției corecte ne conduce cuvântul compus *obod*, clădit din *ob* și *od*, având sens dăruit doar de două morfeme: obiect cu contur circular, împrejmuit (*ob*), care stă obligatoriu (*od*) într-o anume poziție spre a-și îndeplini funcțiunea. Față de *obod*, *sl-obod* are în plus doar morfemul *sl-*. Este firesc să analizăm semnificațiile celor două cuvinte spre a determina valoarea pe care o dă lui *slobod* grupul inițial *sl*. *Obodul* este o veșcă făcută din coajă de copac sau din lemn, așezată în jurul pietrelor

morii țărănești, pentru a împiedica risipirea făinii¹³. Autorii **DLRM** pretind că vorba noastră provine din sb. *obod*, fără să realizeze imposibilitatea unei asemenea origini. Demonstrația e simplă. Nici o altă limbă din grupul slavinic estic nu are cuvântul *obod*, ca atare el nu poate să provină din zestrea protoslavă nord-estică. Dacă nu a fost adus de năvălitori, de unde apare în sb.? Sârba este o limbă neoslavă, suprapusă unui neam care vorbea românește înainte de veacul al VII-lea, fapt ce explică de ce există acolo vorba cu pricina. Oricum, ar fi fost imposibil să fie preluată vorba de românii din Maramureș, de pildă, care trăiau izolați în munții lor, fără să fi avut vreodată contact cu limba sârbă. Moara țărănească e o invenție românească, a cărei vechime traversează mileniile. E firesc ca fiecare piesă componentă a morii să aibă un nume, iar acel nume să fie la fel de vechi precum unealta denumită. Confirmația o avem în faptul că piesa spune ea însăși ce înseamnă prin cele două morfeme care o descriu: are un rebord *ob* care închide de jur împrejur marginea pietrei de moară și nu lasă *od* ca făina măcinată să se risipească în afară, datorită presiunii constante a pietrei. *Obodul* e o margine înălțată inelară. *Ob* mărginește și *od* constrânge. Aceleași două morfeme se regăsesc în *sl'ob-od*! Diferența între ele este că în *obod* conotația e concretă, iar în *slobod* e abstractă, dovadă a ingeniozității și flexibilității limbii noastre arhaice. *Obodul* se află în limba noastră de milenii, contrar părerii puerile publicate în **DLRM**. Cu un sens diferit care păstrează însă conceptul de contur circular și constrângere, descoperim pe *obod* notat încă din veacul al IX-lea în textele în vslb. *Obod* însemna inel în vslb, termen netraversat în nici o limbă slavă, probă că nu provenea din graiul protoslav. *Obod* era o reproducere a unui cuvânt românesc, așa cum era el rostit în acele vremuri. E probabil că în româna veacurilor VIII-IX, *obod* se spunea și la inel, de pildă *inel de logodnă* putea fi *obod de logodnă*, exprimare unde remarcăm folosirea de două ori a morfemului *od*, în *ob-od*, și în *log-od-nă*.

S-a arătat în capitolul „Termenul *svoboda* în textele în vslb.” că pentru Miklosich, filolog vorbitor de slavă, morfemul *sl-* nu spunea nimic, motiv pentru care el nu pleacă în argumentarea sa de la adjectivul *slobod* pe care îl menționează în **Lexiconul** său, ci de la subst. *svoboda*. El nu a observat că *sloboda* îl precede pe *svoboda*, deoarece grupul consonantic

¹³ **DLRM**, p. 553. Autorii **DEX**-ului nici nu mai menționează pe *obod*, probă a dezinteresului lingviștilor dogmatici pentru limba noastră multimilenară!

primar *sl* a fost transmutat în *sv* de copiștii textelor *vsl*. Nici morfemul final *od* nu îi era familiar. În pseudodemonstrația sa, *M* îl desface pe *od*. Nu e de mirare, pentru că *od* nu crează, nu clădește nimic original în limbile slave, ci doar în românește. *Od* e cheia descifrării lui *slobod*, pentru că morfemul *od* înseamnă constrângere, opresiune, iar în *slobod* întâlnim noțiunea opusă, și anume scăparea din împresurarea care constrânge, prin modularea dată de grupul inițial *sl-*. Între *sl-* și *-od* este intercalat *-ob-*, morfem care împlinește conceptul prin aceea că aduce precizarea de împresurare din toate părțile, de înlănțuire. Nu putem descifra valoarea semantică a lui *od* decât din românește, comparând termenii formați cu ajutorul lui *od*, care sunt numeroși și bine definiți în limba noastră¹⁴.

Se poate observa că vorbele care-l conțin pe *od* au conotația sau de a strânge, sau opusul acestei conotații, și anume de a lăsa pe deplin liber de strânsoare, de a destinde, de a relaxa. A strânge tare este sensul dat de morfemul *od* în *od-gon*, *ob-od*, *od-obeală*, *log-od-nă*, iar înțelesul opus, cel de despresurare, destindere, îl regăsim în *sl-ob-od*, *od-ihnă*. În *slobod*, morfemul *od* e neaccentuat, accentul cade pe prima silabă *slo*, subliniind astfel sensul major de desfacere, de eliberare, despresurare a termenului. Suntem avertizați în rostire de la bun început că urmează o dezlegare din ceva. Reținem trăsătura algebrică a construcțiilor limbii române arhaice prin care se exprimau concepte opuse în cadrul unei sfere semantice cu ajutorul aceluiași morfem, aidoma poziției simetrice pe axa negativ-pozitivă a numerelor reale. Așa cum de pildă numărul 3 din aritmetică ia valori pozitive/negative în algebră, adică +3 și -3 pe axa absciselor, la fel morfemul *od* ia valorile semantice de +*od* și -*od* în vorbire. Semnul + sau - este dat de structura internă la nivel de particule a cuvântului compus nou construit. Am arătat că acest procedeu specific limbii române permite, teoretic cel puțin, dublarea noțiunilor grăite cu un număr redus de sunete. Este o mare dovadă de înțelepciune să aplici concepte matematice la rostirea gândului, și iată, că dintre toate limbile europene, fenomenul e consistent în românește și sporadic în alte graiuri. Totodată, acolo unde descoperim un morfem care se comportă algebric, avem o dovadă peremptorie a originii lui în limba română străveche.

¹⁴ *Od* are și sens abstract de jurământ (vezi engl. *oath*, germ. *Eid*), obligație restrictivă, ori solemnitate cu jurământ. A se compara cu sensul din *od-ova-nie*, unde cele trei morfeme definesc concis termenul: ceremonia -*nie* de încheiere -*ova* a solemnității *od*. Similar, *od* în *od-ăjdie*.

Ob e tot un morfem al limbii române, inexistent în vreo limbă slavă cu conotația de împrejmuire, cu excepția vorbelor preluate acolo din română. Îl regăsim în *ob'or*, *ob'oroc*, *ob'rație*, *odor'ob*, *ob'od*, *ob'adă*, *ob'lanic*, *ob'iect*, *ob'ială*, dar și în *r'ob*, *ci'ob*, *z'ob*, *dr'ob*, *gl'ob*, *s'ob-or*, unde *-ob-* conferă calitatea de contur închis, mărginire în plan (*ob-od*) ori în spațiu (*gl-ob*). În funcție de tema la care se alipește, *-ob-* dă o varietate de înțelesuri în cadrul sferei conceptuale de împrejmuire, separare pe tot conturul a unei entități față de mediul exterior. Un *r-ob* e un om înlănțuit, constrâns la servitute, un *ci-ob* are conturul deteriorat, *z-ob* are conturul complet zdrobit, *dr-ob-ul* e învelit de jur împrejur, spațial, în prapore, *ob-iala* ține piciorul de jur împrejur, *ob-or-ul* e un târg la origine împrejmuit destinat numai negoțului, *s-ob-or-ul* e o adunare restrânsă, în care nu pătrunde nimeni decât cei admiși în cercul respectiv spre *a se sfătui*, un *ob-lanic* are contur circular pentru a permite obiectului să își îndeplinească rolul de a sta pe cap și de a purta o greutate, o *ob-adă* e o parte de circumferință a roții, un *ob-iect* e definit ca un corp având o suprafață ce-l separă de spațiul înconjurător¹⁵.

Construcția lui *slobod* poate fi comparată cu cea a lui *odobeală*, care însemna în românește închisoare, pușcărie. E limpede că cei doi termeni exprimă noțiuni având conotații opuse în cadrul sferei conceptuale *liber/neliber*. Notăm simetria prin inversiune a morfemelor OB și OD în cele două cuvinte.

Mai observăm așezarea silabelor lui *sl-ob-od* oarecum răsturnat față de *od-ra-slă*, unde *od* apare inițial, iar *slă* e plasat în poziție finală. În ambele cazuri, cele două morfeme *sl'* și *-od* dăruiesc întregii construcții conotații asemănătoare: *sl'* desfacere, *od* strânsoare. În *od-ra-slă* avem definirea concentrată a altoiului, a mugurului, care crește strâns legat de ființa, sau planta mamă și se desface *sla* prin forța energiei solare dată de *ra*, care e silaba accentuată. Amplasarea modulatorului *sl'* nu este deloc întâmplătoare: în *slobod*, *sl'* ne avertizează imediat că trăsătura principală a cuvântului este o desfacere, o descătușare, în vreme ce *sla* final neaccentuat din *odraslă* precizează o desprindere dar de o natură mult mai ponderată.

¹⁵ Analiza morfemului *ob* dimpreună cu sensurile sale în latină este tratată separat.

Liber și slobod

Între *liber*, cuvânt latinesc intrat ca neologism în românește, și *slobod*, străvechiul nostru cuvânt, există diferențe notabile, pe care le subliniem:

1. *Liber* e un termen italic al cărui înțeles inițial era legat de tema *lib-*, din sfera semantică plăcere, desfătare. Temei *lib-* din latină îi aparțin cuvinte ca *libens*, *libentia*, *Libentina*, *libere*, *libero*, *-avi*, *-atum*, *-are*, *libido*, *inis*. Termeni corespondenți acestei teme în românește sunt *ibov-nic*, *a iubi*. Etimologia germană admitea prezența unui *s-* inițial în multe vorbe latinești ce încep cu *l-*, *s-* care a dispărut în cursul evoluției limbii, în care caz *s*-ar putea reconstrui un **slib-er*, pe modelul *schliessen*¹⁶. Într-o asemenea ipoteză, e posibilă o legătură veche între *slib-* și *slob-*. Intrăm însă în domeniul speculațiilor. La nivelul informațiilor actuale, putem afirma că nu se întrevide o conexiune între *liber* și *slobod* care să provină din vreo veche temă comună.

2. *Liber* pleacă de la ideea de desfătare, voluptate ori plăcere conținută în radicalul *lib-*, pe când *slobod* ne transmite prin morfemele sale constitutive, ideea de totală absență *slo* a oricărei înlănțuirii *ob* care constrânge *od*. Cuvântul născut de strămoșii noștri are o limpede exprimare a conceptului de desfacere a îngrădirii impuse de altcineva asupra persoanei. Concentrându-ne atenția pe înțelesul dat de originea termenilor *liber* și *slobod*, rezultată din juxtapunerea morfemelor componente, poți fi *liber* ca să te bucuri de desfătărilor vieții abia după ce ești lipsit de îngrădirea pe care ți-o face altcineva fără voia ta, forțându-te, strâmtorându-te. Când voia altora este impusă, apare o constrângere *od* asupra persoanei, care îi îngrădește *ob* posibilitățile de acțiune, ca un ȧarc sau lanț înconjurător dublat de forța restrictivă efectuată împotriva-i. Te poți bucura (*lib-*) de ce-ți ofera vieața doar după ce ești *slobod*. *Slobod* spune cauza lui *liber*. Sinonimia între *liber* și *slobod* e doar de suprafață.

3. *Liber* nu a intrat în limbă ca un sinonim necesar pentru *slobod*, ci ca o urmare a reacției intelectualilor români din veacurile trecute față de nealinieria totală a limbii și culturii românești cu lumea romanică occidentală, percepută ca o degradare pricinuită de veacuri de supușenie, ce

¹⁶ Kluge, Friedrich, *An Etymological Dictionary of the German Language*, 4th Edition, London, George Bell & Sons, 1891.

trebuia îndepărtată. S-a crezut greșit că româna a fost coruptă de mii de cuvinte ale năvălitorilor sclavini, fără ca un atare proces să poată fi explicat rațional date fiind condițiile de ostilitate dintre noi și agresori la orizontul veacurilor VII-X. *Slobod*, nefiind regăsit în latină sau în limbile surori vestice, a fost ostracizat și îndepărtat cu bună știință, fiind considerat produsul unei nefaste înrăuriri a invadatorilor slavi asupra noastră. Nimeni nu și-a bătut capul să-l studieze cu atenție, nimănui nu i-a trecut prin minte că ar putea fi vorba de o direcție inversă, de la noi spre acei nomazi, și iată că s-a pecetluit soarta uneia dintre cele mai extraordinare creații ale înaintașilor românilor: noțiunea de a fi complet scăpat **sl'** de o îngrădire **ob** care te obligă **od** să nu te poți mișca după voie: *sl-ob-od*, exprimare rostită cu doar șase foneme. Cum s-a putut găsi o asemenea concentrare de atribute în puține sunete, e o taină pe care cu greu o vom pătrunde. Practic, în afară de țărani, nimeni nu mai rostește azi vechea vorbă *slobod*. Îl descoperim pe *slobod* în numele capitalei județului Ialomița, *Slobozia*, fără ca cineva să ne spună că avem aici o relicvă sonoră multimilenară, **de care trebuie să fim mândri**. *Slobozia* e un toponim răspândit pe tot cuprinsul României indiferent de vremelnicele hotare impuse cu băta de dușmanii de ieri și de azi. Sate în județele Neamț și Bacău se cheamă *Slobozia*, un oraș și plasă din Transnistria se cheamă *Slobozia*¹⁷. Cea mai veche instituție cu ființare neîntreruptă a neamului, Biserica Ortodoxă Română, perpetuează pe *slobod* în titulatura *Episcopiei Sloboziei și Călărașilor*, păstorită de Preasfințitul Vincențiu Ploieșteanul.

Concluzii scrise depuse în apărarea lui **SLOBOD**

Pe scurt, Apărarea aduce următoarele obiecțiuni împotriva decretării oficiale:

- *Slobod* este un adjectiv folosit prevalent în popor, fiind o vorbă populară cu numeroase înțelesuri. *Slobod* este un cuvânt al vocabularului principal al limbii noastre. Aserțiunea că acest cuvânt a fost împrumutat de la un neam străin cu care ne-am aflat în stare de ostilitate permanentă este **nedemonstrabilă**.

- *Slobod* este cuvântul simplu, iar etimonul *sloboden* din bulgară,

¹⁷ Provincia Transnistria (ținut din Regatul României, 1941-1944), județul Tiraspol. Transnistria era pământ românesc încă acum 19 secole; avem confirmarea dată de *Atlasul* lui Claudius Ptolemaeus, unde e notată ca parte a Daciei în planșele hărții din 142 e.n.

crezut de autorii **DLRM** și **DEX** ca fiind originea sa, este cuvântul complicat; cuvântul simplu e cel vechi, iar cel complicat e nou și preluat în acea limbă din românește. Nu *sloboden* este etimonul lui *slobod*, ci *slobod* este etimonul vorbei mai lungi din bg.

- *Slobod* e adjectiv la masculin singular în română, în timp ce în bg. el nu a fost perceput ca adjectiv, motiv pentru care i s-a adăugat o desinență adjectivală *-en*. Notăm că nici o limbă slavă care a preluat pe *slobod* nu a înțeles valoarea sa intrinsecă de adjectiv, dovadă stând faptul că peste tot i s-a adăugat o desinență de adjectiv, ca și când *slobod* era o temă oarecare, nu chiar adjectivul în sine: de pildă *slobodan* în sb. și crt. Aceeași soartă a avut-o adverbul *slobod*, ajuns *slobodne* în slvc.

- *Slobod* din română nu poate avea ca izvor pe *sloboden* din bg, pentru că acolo vorba se zice *svoboden*, cu *sv* nu cu *sl*, iar *sloboden* e un cuvânt rar și arhaic în acel grai.

- Comparând perechile substantiv – verb corespondent din românește cu cele din vslb. se observă că în română apare divergența arhaică ce constă din faptul că un subst. de declinarea a I-a derivă verb de conjugarea a IV-a, *sloboda* – a *slobozi*, în timp ce în vslb derivarea este regulată, *svoboda* – *svoboždati*. Limba receptoare copiază termenii din limba donatoare, dar pierde finețea excepției pe care nu o înțelegea. Vslb. este limba ce copiază termenii din română, contrar dogmei oficiale.

- Limbile slave au diferențe și discontinuități în întrebuințarea acestui termen abstract, în ciuda recentei lor despărțiri istorice, dovadă peremptorie că ele nu aveau un cuvânt comun pentru conceptul de *slobod*. Divergențele se amplifică în tratamentul ce-l are *slobod* ca parte de vorbire în poziție de nume predicativ, adverb, verb ori substantiv nu numai pe ansamblul grupului, ci chiar în interiorul aceleiași limbi. Este imposibil ca un grup lingvistic îndeobște unitar cum e cel slav să exporte un termen asupra căruia există un dezacord intern total.

- Termenul *svoboden* din bg. continuă pe *svobodînŭ*, adj. declinabil, din vslb. Încercarea filologiei panslaviste de a explica nașterea subst. *svoboda* înăuntrul grupului slav este nereușită. *Svoboda* este o reproducere a lui *sloboda* românesc, iar adjectivul nedeclinabil *svobodŭ* e la rândul-i o deformare a lui *slobod* românesc pe care-l copiază.

- Ordinea naturală a evoluției comunicării cere ca primul termen ce apare în limbă să fie adjectivul, iar apoi să se construiască substantivul abstract prin derivare de la adjectiv. Această ordine este respectată în

românește, confirmând zămislirea naturală în interiorul acestei limbi, în timp ce în vslb. și în toate limbile grupului sclavin, substantivul este cheia de boltă de la care pleacă derivații, dovedind o copiere cărturărească, artificială, din română, întrucât contravine procesului natural.

• În românește avem cuvântul *slobozitor* desemnând o piesă a războiului de țesut. *Slobozitorul* derivă din vorba de bază *slobod*. Denumirea piesei *slobozitor* e la fel de veche ca mecanismul pe care l-au inventat strămoșii noștri spre a țese veșminte. El a fost utilizat cu cel puțin șase secole înaintea de ivirea sclavinilor pe arena istoriei, dovadă fiind reprezentările de pe Columna lui Traian, unde soldații Daciei au îmbrăcăminte țesută. Statuile boierilor Daciei, sculptate în marmoră și amplasate pe frontispiciul celebrului Arc al lui Constantin cel Mare din Roma ne aduc o altă mărturie despre măiestria cu care se produceau alese stofe în războaiele de țesut ale Daciei străbune. Odată acceptată în comunicare, vorba *slobozitor* a rămas pe loc, nefiind vreun motiv să fie lepădată, atâta timp cât se folosea războiul de țesut. Ca urmare, dacă acest element, *slobozitor*, al mulțimii ce-l cuprinde pe *slobod* era prezent în limbă în veacul I e.n., toate elementele mulțimii erau vorbite și atunci. *Slobozitor* e absent în toate limbile grupului sclavin, inclusiv vslb. Limba românească și-a zămislit cuvintele plecate de la *slobod* în vremuri imemorabile, pe când soarta nu ne blagoslovese cu venetici puși pe jaf.

Dacă n-am fi fost îndoctrinați, am fi avut *mintea slobodă* și am fi admirat înțelepciunea cu care strămoșii au condensat definiția noțiunii. Ne putem întreba de ce nu a fost suficient să se spună doar *slob*, adică scăparea din îngrădire, din înlănțuire, și a fost nevoie să se adauge și *od*? Credem că a scăpa din înlănțuirea **ob e o condiție necesară libertății dar insuficientă**, pentru că atâta timp cât n-ai scăpat de constrângere, de presiune, fie sufletească, fie trupească, ori de intenția malefică a dușmanului, adică de *od*, încă nu ești în deplinătatea neatârnării, nu ești cu totul *slobod*! Abia morfemul *od* asigură și **condiția de suficiență** a adjectivului *slobod*.